

16 Ιουνίου 2011
Αριθμ. Πρωτ.: 139486/15413/2011
Ειδικοί Επιστήμονες: Σοφία Αμοριανού (τηλ.: 210 72 89 815)
Άννα Βαβουγιού (τηλ.: 210 72 89 733)
Γιάννης Κωστής (τηλ.: 210 72 89 745)
Ευνίκη Παλάσκα (τηλ.: 210 72 89 704)
Ιωάννης Τσελεκίδης (τηλ.: 2107289641)

Κύριο Γιώργο Κουτρομάνη
Αναπληρωτή Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης
Πειραιώς 40
101 82 Αθήνα

Κυρία Ελπίδα Τσουρή
Υφυπουργός Θαλασσίων Υποθέσεων, Νήσων και Αλείας
Ακτή Βασιλειάδη
185 10 Πειραιάς

Θέμα: «Παράταση του δικαιώματος σε προσαύξηση στη σύνταξη ή σε σύνταξη λόγω θανάτου σε δικαιούχους σπουδαστές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μετά τη συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας τους και μέχρι την ολοκλήρωση των σπουδών τους»

Αξιότιμοι κύριοι Υπουργοί,

Ο Συνήγορος του Πολίτη, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρθρ. 103 παρ. 9 του Συντάγματος και το Ν.3094/2003, ΦΕΚ Α'10, εξετάζει αναφορές που έλαβε από τις κυρίες xxxxxxxxxx και xxxxxxxxx, οι οποίες διαμαρτύρονται για τη διακοπή της σύνταξης, λόγω θανάτου του πατέρα τους, που κατέβαλε το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (ΝΑΤ) και το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ – ΕΤΑΜ), αντίστοιχα, στον γιό της πρώτης xxxxxxxxx και στην θυγατέρα της δεύτερης xxxxxxxxx, επειδή συμπλήρωσαν το 18^ο έτος της ηλικίας τους, ενώ ακόμη φοιτούν στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Σχετικές αναφορές, που αναφέρονται είτε στις συντάξεις που δικαιούνται τα τέκνα λόγω θανάτου είτε στα επιδόματα τέκνων που χορηγούνται από τα ασφαλιστικά ταμεία, ως προσαύξηση στις χορηγούμενες συντάξεις και διακόπτονται με τη συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας των τέκνων, ενώ φοιτούν ακόμη στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση καθώς και στον τρόπο επαναχορήγησης των αναδρομικών με την εγγραφή των παιδιών στις ανώτερες ή ανώτατες σχολές, έχουν υποβληθεί και στο παρελθόν στον Συνήγορο του Πολίτη, ο οποίος έχει κατ' επανάληψη εκφράσει τις θέσεις του με σχετικές πορισματικές επιστολές¹.

¹ Βλέπε, ενδεικτικά, το υπ' αριθ. 4177/2009 έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη –το οποίο αναρτήθηκε στο site της Αρχής τον Σεπτέμβριο 2010- προς την Τοπική Διοικητική Επιτροπή του Τοπικού Υποκαταστήματος ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Αγίων Αναργύρων, η οποία αποδέχθηκε την πρόταση του Συνηγόρου και

1. Ιστορικό

Ειδικότερα, στις αναφερθείσες ανωτέρω πρόσφατες υποθέσεις, όπως ισχυρίζονται οι ενδιαφερόμενες μητέρες, οι συντάξεις των παιδιών τους διακόπηκαν στις 14.01.2011 και 11.1.2011, αντίστοιχα, λόγω συμπλήρωσης του 18^{ου} έτους της ηλικίας τους, παρά το γεγονός ότι συνεχίζουν ανελλιπώς τις σπουδές τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, φοιτώντας στη Γ΄ Λυκείου, χωρίς να έχουν χάσει σχολική χρονιά τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επομένως, η ενηλικίωσή τους πριν την ολοκλήρωση των σπουδών τους οφείλεται στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει το εκπαιδευτικό μας σύστημα και όχι στην παραμέληση των υποχρεώσεών τους ως μαθητών.

Επίσης, κατά τους ισχυρισμούς των ενδιαφερομένων γονέων, το χρονικό διάστημα, που μεσολαβεί από τη διακοπή της συνταξιοδότησης των παιδιών λόγω ενηλικίωσης μέχρι την είσοδό τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, είναι εξαιρετικά κρίσιμο για τη διαβίωσή τους, αλλά και την απερίσπαστη ολοκλήρωση των σπουδών τους, αφού κατά το διάστημά αυτό αφενός μεν αδυνατούν να εργαστούν και να εξασφαλίσουν το βιοπορισμό τους, αφετέρου τα έξοδά τους λόγω συμμετοχής στις πανελλήνιες εξετάσεις είναι αυξημένα.

Το θέμα αυτό έχει απασχολήσει και συνεχίζει να απασχολεί τον Συνήγορο του Πολίτη. Μάλιστα, τα προβλήματα που θέτουν οι πολίτες συμπυκνώνονται σε δύο κυρίως ζητήματα.

Το πρώτο σχετίζεται με τη διακοπή της χορήγησης της κατά περίπτωση παροχής με τη συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας των τέκνων, ενώ συνεχίζουν την φοίτησή τους στο Λύκειο. Το δεύτερο σχετίζεται με την επαναχορήγηση της παροχής, όταν οι δικαιούχοι εισαχθούν σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές, αναδρομικά από τη διακοπή, **μόνο** στις περιπτώσεις που η συμπλήρωση του 18^{ου} έτους επήλθε μετά την αποφοίτηση από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ στις άλλες περιπτώσεις, η παροχή επαναχορηγείται με την εγγραφή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και εφεξής².

2. Νομοθετικό πλαίσιο

Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 6, του άρθρου 29, του Α.Ν. 1846/1951, ΦΕΚ Α' 179, Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων, όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 5, εδ. 5, του Ν. 825/1978, ΦΕΚ Α' 189 και ισχύει σήμερα προβλέπεται ότι :

έκανε δεκτή την αίτηση θεραπείας της ενδιαφερομένης μαθήτριας για παράταση της συνταξιοδότησης της μέχρι την αποφοίτησή της από τη Μέση Εκπαίδευση. Βλέπε επίσης, το υπ αρ. 10056/5-10-2006 έγγραφό της Αρχής προς τη Διοίκηση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και το Τοπικό Υποκατάστημα ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Αμαρουσίου, το οποίο αφορούσε την περίπτωση σπουδαστή, στον οποίο διακόπηκε η χορήγηση της, ενώ φοιτούσε στην Γ΄ Λυκείου. Σημειώνεται ότι, παρά την προαναφερθείσα πορισματική επιστολή της Αρχής, η σχετική ένσταση του ανωτέρω απορρίφθηκε από τη ΤΔΕ του Υποκαταστήματος του Αμαρουσίου.

² Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις τριών φοιτητριών, οι οποίες έχουν υποβάλλει αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη. Στον πατέρα της πρώτης και στις επόμενες δύο, ορφανές πατρός φοιτήτριες, οι οποίες συμπλήρωσαν το 18^ο έτος της ηλικίας τους πριν τη λήξη της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, χορηγήθηκε η προσαύξηση και η σύνταξη, αντίστοιχα, από τον Σεπτέμβριο του 2010, από την εισαγωγή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, και όχι από την ημερομηνία της ενηλικίωσής τους, παρότι φοιτούσαν κανονικά, το διάστημα εκείνο, στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

«Το δικαίωμα εις σύνταξιν ή εις επίδομα αναπροσαρμογής λήγει [...] και επί τέκνων εγγόνων και προγόνων, εις το τέλος του μηνός, καθ'ον συνεπλήρωσαν το 18^ο έτος της ηλικίας των ή προ τούτου συνήψαν γάμον.

Κατ' εξαίρεση, το δικαίωμα σε σύνταξη των παιδιών, εγγονών ή προγόνων, εφόσον δεν εργάζονται ή δεν ασκούν κάποιο επάγγελμα ή δεν παίρνουν σύνταξη από δική τους εργασία από το Δημόσιο, ΝΠΔΔ ή οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, παρατείνεται μέχρι το μήνα που συμπληρώνουν το 24^ο έτος της ηλικίας τους αν : α) φοιτούν σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές του εσωτερικού ή του εξωτερικού...[...]

Μετά την ψήφιση του Ν. 825/1978 και με σκοπό την ορθή υλοποίηση των διατάξεών του, η Γενική Διεύθυνση Ασφαλιστικών Υπηρεσιών του ΙΚΑ εξέδωσε την υπ' αριθμ. 135/1978 εγκύκλιο σύμφωνα με την οποία:

«... η συνταξιοδότηση τους (Σ.Σ. των προσώπων που συνεχίζουν να σπουδάζουν) η προσαύξηση που χορηγείται στους συνταξιούχους γονείς τους θα διακόπτεται από της συμπληρώσεως του 18^{ου} έτους της ηλικίας τους και θα χορηγείται και πάλι μετά την υποβολή της αιτήσεως με την οποία θα γνωστοποιείται η συνέχιση των σπουδών [...] Το χρονικό εξάλλου διάστημα που μεσολαβεί από της αποφοίτησεως από μέση δημόσια ή ιδιωτική σχολή (Γυμνάσιο ΠΤ, Λύκειο κλπ.) μέχρι της εισαγωγής στην ανώτερη ή ανώτατη σχολή **θα καλύπτεται αναδρομικά αν η αποφοίτηση και η εισαγωγή και η συνέχιση των σπουδών σε ανώτερη ή ανώτατη σχολή γίνεται μέσα στον ίδιο χρόνο (π.χ. αποφοίτηση από μέση σχολή – γυμνάσιο Π.Τ., Λύκειο κ.λ.π. κατά μήνα Ιούλιο – εισαγωγικές εξετάσεις και επιτυχία σε ανώτερη ή ανώτατη σχολή μέσα στο ίδιο έτος και συνέχιση σπουδών στη νέα σχολή).**

Αντιθέτως στην περίπτωση που από της αποφοίτησεως από τη μέση σχολή μέχρι της εισαγωγής στην ανώτερη ή ανώτατη σχολή παρεμβάλλεται μεγάλο χρονικό διάστημα, η φοίτηση δηλαδή στη νέα σχολή δεν παρουσιάζεται σα συνεχόμενη της φοιτήσεως στη μέση σχολή, η σύνταξη ή η προσαύξηση θα επαναχορηγείται από της υποβολής της σχετικής αιτήσεως που θα συνοδεύεται από το πιστοποιητικό σπουδών. Θεωρείται δηλαδή πως το δικαίωμα που έληξε με τη συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας αναβιώνει από της εισαγωγής στην ανώτερη ή ανώτατη σχολή και ασκείται με την αίτηση που υποβάλλεται.».

Στη συνέχεια, όμως, και όπως αναφέρεται, μετά από «αμφιβολίες που δημιουργήθηκαν από τις οδηγίες που δόθηκαν με την ανωτέρω εγκύκλιο», εξεδόθη νεότερη, υπ' αρ.198/1979, στην οποία προβλέπονται και τα παρακάτω:

«[...] α.) Στις περιπτώσεις που το δικαίωμα σε σύνταξη ή προσαύξηση της συντάξεως δεν έχει λήξει κατά το χρόνο αποφοίτησεως από τη μέση σχολή, γιατί δεν έχει συμπληρωθεί το 18^ο έτος της ηλικίας και με την προϋπόθεση πως η εισαγωγή στην ανώτερη ή ανώτατη σχολή θα γίνει μέσα στο ίδιο ημερολογιακό έτος με εκείνο της αποφοίτησεως από τη μέση Σχολή, η σύνταξη ή προσαύξηση που οπωσδήποτε θα διακόπτεται από της 1^{ης} του επομένου μήνα της συμπληρώσεως του 18^{ου} έτους της ηλικίας θα επαναχορηγείται αναδρομικά από της διακοπής της, εφόσον φυσικά υποβάλλεται από τους ενδιαφερόμενους αίτηση που πρέπει να συνοδεύεται από το πιστοποιητικό που αποδεικνύει τη συνέχιση των σπουδών.» (Νεότερη Εγκύκλιος αριθμ.198/79)

«β) Στις περιπτώσεις, εξάλλου, που το δικαίωμα σε σύνταξη ή προσαύξηση της συντάξεως έχει λήξει πριν από το χρόνο αποφοίτησεως από τη μέση σχολή, γιατί συμπληρώθηκε το 18^ο έτος της ηλικίας και επομένως έχει διακοπεί η συνταξιοδότηση ή η προσαύξηση της συντάξεως, η επαναχορήγηση λόγω φοιτήσεως σε ανώτερη ή ανώτατη σχολή θα γίνεται από την ημερομηνία υποβολής της σχετικής αιτήσεως, που θα πρέπει να συνοδεύεται από το πιστοποιητικό που αποδεικνύει τη συνέχιση των σπουδών.

Στις ανωτέρω περιπτώσεις δεν υπάρχει δυνατότητα αναδρομής σε χρόνο προγενέστερο της ημερομηνίας υποβολής από τους ενδιαφερόμενους της αιτήσεώς τους»

Αντιστοίχως, για τους δικαιούχους των ανωτέρω παροχών από το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο οι όροι και οι προϋποθέσεις χορήγησής προβλέπονται στο ΠΔ 913/1978, ΦΕΚ Α' 220 και στο Ν.1711/1987, ΦΕΚ Α' 109.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 20, παρ. 1, εδ. β του Π.Δ. 913/1978, «Περί κωδικοποίησης εις ενιαίον κείμενον νόμου των περί Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου κειμένων διατάξεων» όπως αντικαταστάθηκε από τη διάταξη της παρ. 5 άρθρ. 3, του Ν. 1711/1987 αναφέρεται ότι: «..Τα άγαμα τέκνα που έχουν γεννηθεί σε γάμο, έχουν νομιμοποιηθεί ή έχουν αναγνωρισθεί εκουσίως ή δικαστικώς καθώς και όσα έχουν υιοθετηθεί τουλάχιστον τρία έτη πριν από το θάνατο του ασφαλισμένου, μέχρι τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους ή για όσο χρόνο συνεχίζουν τις σπουδές τους σε σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως καθορίζει απόφαση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας και μέχρι τη συμπλήρωση του 24ου έτους, εφόσον μετά τη συμπλήρωση του 18ου έτους δεν ασκούν επάγγελμα ούτε λαμβάνουν σύνταξη από το δημόσιο ή από άλλο ασφαλιστικό φορέα. Επίσης τα άγαμα ή έγγαμα τέκνα που είναι απόλυτα και οριστικά ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία».

Αντιθέτως, ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ), στο Καταστατικό του (άρθρο 30, παρ.3, Π.Δ 258/2005, ΦΕΚ Α' 316) ορίζει: «...Η σύνταξη των τέκνων, εγγονών και προγονών (λήγει) στο τέλος του μήνα, κατά τον οποίο συμπλήρωσαν το 18^ο έτος της ηλικίας ή το 19 έτος εφόσον δεν έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή το 26^ο έτος, εφόσον εξακολουθούν τις σπουδές τους σε αναγνωρισμένες από το κράτος σχολές επιστημονικής ή τεχνικής εκπαίδευσης της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, καθώς και στα Ι.Ε.Κ της ημεδαπής ή εφόσον αναλάβουν εργασία ή λάβουν σύνταξη από δική τους εργασία...»

3. Διαπιστώσεις του Συνηγόρου του Πολίτη

Α. Προβλήματα κατά την εφαρμογή των κείμενων διατάξεων

Στις περιπτώσεις που έχει χειρισθεί ο Συνήγορος του Πολίτη, οι ασφαλιστικοί οργανισμοί ακολουθούν την κρατούσα γραμματική μέθοδο ερμηνείας των διατάξεων, που αναζητά τη «βούληση του νομοθέτη» στο πλαίσιο του «γράμματος του νόμου», εστιάζοντας στο γεγονός ότι η εφαρμοστέα διάταξη περιέχει μια αριθμητική αναφορά, το ηλικιακό όριο του 18ου έτους, που συνδέεται με την ενηλικίωση του ατόμου. Με τη συμπλήρωση του ηλικιακού αυτού ορίου, ο κοινωνικοασφαλιστικός νομοθέτης θεωρεί ότι το άτομο παύει να είναι ευάλωτο στους κοινωνικούς κινδύνους και καθίσταται ικανό να επιμεληθεί των συμφερόντων του και να αναζητήσει εργασία, ικανή να του εξασφαλίζει το βιοπορισμό του.

Ωστόσο, ο νομοθέτης προέβλεψε, επίσης, την παράταση χορήγησης της συνταξιοδοτικής παροχής μέχρι το 24^ο έτος της ηλικίας, θεωρώντας άξιο κοινωνικής προστασίας το άτομο που μετά την ενηλικίωσή του συνεχίζει τις σπουδές του, αφού κατά κανόνα κατά τη διάρκεια των σπουδών του είτε δεν εργάζεται είτε απασχολείται μερικώς, έχοντας ως κύριο αντικείμενο ενασχόλησής του την απόκτηση των γνωστικών και πρακτικών ικανοτήτων, μέσω των οποίων θα ανεύρει κατάλληλη εργασία.

Εντούτοις, η απόφαση διακοπής των κατά περίπτωση παροχών σε μια τόσο κρίσιμη χρονικά περίοδο, ενώ δηλαδή οι μαθητές φοιτούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, θέτει σε κίνδυνο αφενός τη συνέχιση των σπουδών τους αφετέρου τη διαβίωσή τους, αφού κατά το χρονικό διάστημα που χρήζουν κοινωνικής προστασίας στερούνται των αναγκαίων μέσων διαβίωσης.

Το εύλογο ερώτημα που προκύπτει είναι αν αυτός μπορεί να ήταν ο σκοπός του νομοθέτη, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη το γεγονός ότι στην ίδια διάταξη ο νομοθέτης προέβλεψε, πολύ ορθά, την παράταση χορήγησης της συνταξιοδοτικής παροχής μέχρι το 24^ο έτος της ηλικίας, θεωρώντας άξιο κοινωνικής προστασίας το άτομο που μετά την ενηλικίωσή του συνεχίζει τις σπουδές του.

Ωστόσο, οι αρχές του κοινωνικοασφαλιστικού δικαίου υπαγορεύουν στα ασφαλιστικά όργανα να ενεργούν κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να προστατεύουν και να διασφαλίζουν τα κοινωνικά δικαιώματα των ασφαλισμένων. Κατά δε τις επιταγές της αρχής της χρηστής διοίκησης, τα διοικητικά όργανα οφείλουν να ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με το περί δικαίου αίσθημα που επικρατεί, ώστε κατά την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων να αποφεύγονται οι ανεπιεικείς και απλώς δογματικές ερμηνευτικές εκδοχές και να επιδιώκεται η προσαρμογή τους στις κοινωνικές συνθήκες και απαιτήσεις που επικρατούν.

Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι το νόημα του εφαρμοζόμενου κανόνα δικαίου δεν ανευρίσκεται μόνο βάσει του γράμματος της σχετικής διάταξης, αλλά και με επιχειρήματα λογικά, συστηματικά, τελολογικά, που εν προκειμένω συνηγορούν στην παραδοχή ότι βούληση του νομοθέτη είναι η παράταση της χορήγησης των παροχών στους δικαιούχους, οι οποίοι συνεχίζουν ουσιαστικά και απρόσκοπτα τις σπουδές τους, έτσι ώστε αυτοί να μην αντιμετωπίσουν οικονομικό πρόβλημα, που τυχόν θα λειτουργήσει ανασταλτικά για την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους.

Επί πλέον, η διακοπή της συνδρομής αυτής σε μια συγκεκριμένη ομάδα δικαιούχων, η οποία δεν διαφοροποιείται ουσιαστικά από την άλλη, εκτός από την ηλικιακή διαφορά ολίγων μηνών, βρίσκεται σε αντίθεση με τη βούληση της Πολιτείας, όπως αυτή εκφράζεται στη συνταγματικά προβλεπόμενη υποχρέωση του Κράτους (Σ. άρθ.16, παρ.3) να συνδράμει τους σπουδαστές που έχουν ανάγκη από βοήθεια στις προσπάθειες τους, για συνέχιση της εκπαίδευσής τους.

B. Νομολογία

Οι παραπάνω θέσεις βρίσκουν έρεισμα στην υπ' αριθ. 1088/2007 Απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, με την οποία δικαιώθηκε μαθητής της Γ' Λυκείου, που προσέφυγε κατά της απόφασης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ να διακόψει τη χορηγούμενη σύνταξη μετά τη συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας του, παρά το γεγονός ότι εξακολουθούσε να φοιτά στην τάξη της Γ' Λυκείου.

Στην απόφαση αυτή, αναφέρεται χαρακτηριστικά: « [...] Επειδή, κατά την έννοια των διατάξεων αυτών το δικαίωμα του τέκνου στη σύνταξη του αποβιώσαντος πατέρα του λήγει με τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας του, με την προϋπόθεση ότι έχει ολοκληρώσει τη φοίτησή του στη μέση εκπαίδευση, εάν δε συνεχίσει να σπουδάζει σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές η χορήγηση της σύνταξης παρατείνεται μέχρι τη συμπλήρωση του 24ου έτους της ηλικίας τους. **Όταν όμως, για οποιοδήποτε λόγο, κατά τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας του, εξακολουθεί τη φοίτησή του στη μέση εκπαίδευση, αυτό δικαιούται την ανωτέρω σύνταξη μέχρι να ολοκληρώσει τη φοίτησή του στη βαθμίδα αυτή της εκπαίδευσης.**»

Στη συνέχεια, το Συμβούλιο της Επικρατείας, στο οποίο προσέφυγε το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ επιδιώκοντας να αναιρεθεί η ανωτέρω απόφαση, με την υπ αρ. 1331/2010 απόφασή του, απέρριψε την εν λόγω αίτηση αναίρεσης, κρίνοντας ότι η απόφαση του εφετείου είναι νόμιμη και δίκαιωσε εκ νέου τον μαθητή.

Γ. Η άνιση μεταχείριση των δικαιούχων κατά την επαναχορήγηση της παροχής

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, ζήτημα επί πλέον γεννάται κατά την επαναχορήγηση της παροχής, μετά τη συνέχιση των σπουδών των δικαιούχων και εντοπίζεται στη διατύπωση της παραγράφου β΄ της υπ αρ. 198/1979 εγκυκλίου, η οποία αναφέρει ότι: *«...στις ανωτέρω περιπτώσεις δεν υπάρχει δυνατότητα αναδρομής σε χρόνο προγενέστερο της ημερομηνίας υποβολής από τους ενδιαφερόμενους της αιτήσεώς του...»*.

Έτσι, στους δικαιούχους που συμπληρώνουν το 18^ο έτος της ηλικίας τους, μετά την αποφοίτηση από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και πριν την εισαγωγή στην τριτοβάθμια, η σύνταξη ή η προσαύξηση διακόπτεται σύμφωνα με το έως τώρα ισχύον νομικό καθεστώς και επαναχορηγείται αναδρομικά, εάν βεβαίως, πετύχουν στις εξετάσεις και συνεχίσουν τις σπουδές μέσα στο ίδιο έτος. Στους δικαιούχους, όμως, που συμπλήρωσαν το 18^ο έτος πριν την αποφοίτησή τους, ισχύουν τα αντίθετα, εφαρμοζόμενης έτσι μιας διάκρισης η οποία συνιστά άνιση και άδικη μεταχείριση, χωρίς παράλληλα να ερείδεται στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο.

Η συγκεκριμένη ρύθμιση, εκτός του γεγονότος ότι πάσχει νομικά αφού προβλέπεται σε εγκύκλιο και όχι στο νόμο, οδηγεί και στη διαμόρφωση συναισθήματος αδικίας, που σε κάθε περίπτωση, δεν βοηθάει την εμπέδωση της εμπιστοσύνης των ασφαλισμένων προς το εκάστοτε ασφαλιστικό όργανο και τη διοίκηση.

Προς επίρρωση των παραπάνω ισχυρισμών, ας αναφέρουμε ως παράδειγμα δύο σπουδαστές της Γ΄ Λυκείου που λαμβάνουν την ανωτέρω ασφαλιστική παροχή και - το ίδιο επιμελείς και οι δύο - δεν έχουν χάσει καμία σχολική χρονιά, αλλά ο ένας είχε την «ατυχία» να γεννηθεί τον Ιανουάριο και ο άλλος του Ιουλίου του ίδιου έτους. Στον πρώτο σπουδαστή, ο οικείος ασφαλιστικός οργανισμός θα διακόψει τη συνταξιοδοτική παροχή τον Ιανουάριο, άρα, κατά την διάρκεια της φοίτησης του στην τελευταία τάξη του Λυκείου, ενώ στον δεύτερο θα τη συνεχίσει μέχρι να ολοκληρώσει τις σπουδές του, αφού η ενηλικίωση θα επέλθει τον Ιούλιο.

Πράγματι, δεν φαίνεται αυτή η διαφοροποίηση να επιβάλλεται από τη νομοθετική διάταξη της παρ. 6 του άρθρου 29 του Α.Ν. 1846/1951, η οποία προβλέπει την παράταση της χορήγησης της σύνταξης ή του βοηθήματος με κριτήριο τη συνέχιση των σπουδών του δικαιούχου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Φαίνεται ότι το κριτήριο της διαφοροποίησης εισάγεται, το πρώτον, με την εγκύκλιο την 198/1979 και δεν συνάδει με τα προηγούμενα καθώς και με τη βούληση - πρόθεση του νομοθέτη, όπως άλλωστε αυτή εκτιμήθηκε και από την Διοίκηση του Ιδρύματος, με την υπ' αριθμ. 135/1978 εγκύκλιο της Γενικής Δ/σης Ασφαλιστικών Υπηρεσιών, στην οποία, ορθώς, αναφέρεται ότι *«..πρόθεση του νομοθέτη δεν ήταν η περιγραφή της διατάξεως με μια ενέργεια που εμφανίζει την τυπική και όχι την ουσιαστική συνέχιση των σπουδών»*.

Με βάση λοιπόν την εκτιμώμενη πρόθεση του νομοθέτη να ενισχυθεί η ουσιαστική συνέχιση των σπουδών αναζητήθηκε το αληθές νόημα του κανόνα δικαίου της κατ' εξαίρεση παράτασης της διακοπτόμενης σύνταξης ή προσαύξησης, μέχρι τη συμπλήρωση του 24^{ου} έτους της ηλικίας, στις περιπτώσεις που ο δικαιούχος συνεχίζει τις σπουδές του.

Αυτό, ακριβώς, το κριτήριο της ουσιαστικής και όχι τυπικής συνέχισης των σπουδών θεωρούμε ότι πρέπει να πρυτανεύσει προκειμένου να κριθεί εάν θα επαναχορηγηθεί αναδρομικά η παροχή.

Είναι δε προφανές και αυταπόδεικτο ότι λαμβάνει χώρα ουσιαστική και απρόσκοπτη συνέχιση των σπουδών όταν ο μαθητής που αποφοιτά, λαμβάνει αμέσως μέρος στις εισαγωγικές εξετάσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και επιτυγχάνει της εισαγωγής του σε αυτή, οπότε έτσι συντελείται κανονική και ουσιαστική συνέχεια των σπουδών, η οποία θεμελιώνει το δικαίωμα της παράτασης, δεδομένου του γεγονότος ότι δεν υπάρχει αντικειμενικά συντομότερη διαδικασία από την παραπάνω, για την συνέχιση των σπουδών.

Διερωτάται εύλογα κανείς, ποια είναι η νομιμοποιητική βάση της σχετικής πρόβλεψης της παράγραφου β της ως άνω εγκυκλίου, κατά την οποία το βοήθημα δεν χορηγείται αναδρομικά στους δικαιούχους που συμπλήρωσαν το 18^ο έτος πριν από την αποφοίτησή τους από την μέση εκπαίδευση, αφού και στη δεύτερη αυτή περίπτωση, η συνέχιση των σπουδών γίνεται κανονικά και υπό την ουσιαστική τους έννοια, χωρίς παράλληλα να προβλέπεται συντομότερη διαδικασία από αυτήν που ακολουθούν.

Δ. Η πρόταση της Διοίκησης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Αξίζει, τέλος, να αναφερθεί ότι η Διοίκηση του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, αναγνωρίζοντας ότι υφίσταται πρόβλημα, έχει ζητήσει την τροποποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας, προκειμένου να παρατείνεται το δικαίωμα σε σύνταξη ή προσαύξηση για το χρονικό διάστημα μεταξύ του επομένου της ενηλικίωσης μήνα και μέχρι το μήνα έναρξης του ακαδημαϊκού έτους, στις περιπτώσεις που η εισαγωγή σε ανώτερη ή ανώτατη σχολή γίνει μέσα στο ίδιο ημερολογιακό έτος με αυτό της ενηλικίωσης. (Βλ. Έγγραφο με αριθμ. πρωτ. Γ23/13/Σ62/9/Σ33/3/29.4.2009 της Γενικής Διεύθυνσης Παροχών της Διοίκησης του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ προς το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Γ.Γ.Κ.Α. Επειδή δε η παραπάνω πρωτοβουλία τελικά δεν τελεσφόρησε, η σχετική νομοθετική πρόταση επαναλήφθηκε πρόσφατα από το Ίδρυμα.

4. Πρόταση του Συνηγόρου του Πολίτη

Με αυτά τα δεδομένα, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι πρέπει να επανεξεταστεί, με βασικό γνώμονα το ανωτέρω προτεινόμενο κριτήριο της κανονικής και απρόσκοπτης συνέχισης των σπουδών, το θέμα της διακοπής της συνταξιοδοτικής παροχής κατά τη συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας, πριν την αποφοίτηση από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και το θέμα της άνισης μεταχείρισης των δικαιούχων κατά την επαναχορήγηση της παροχής.

Για την οριστική επίλυση του προβλήματος προτείνεται ενιαία ρύθμιση, που να αφορά όλους τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης και του Δημοσίου, η οποία να κινείται σε τρεις άξονες.

- 1. Να μη διακόπτεται, σε καμία περίπτωση η παροχή, εφόσον κατά τη συμπλήρωση του 18^{ου} έτους ηλικίας, συνεχίζεται η φοίτηση των δικαιούχων στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.**
- 2. Τόσο στους ανωτέρω, όσο και στα πρόσωπα που συμπληρώνουν το 18^ο έτος της ηλικίας τους μετά την αποφοίτησή τους από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και εισέρχονται εντός του ίδιου έτους**

στη τριτοβάθμια εκπαίδευση, η παροχή να χορηγείται αναδρομικά από την ημέρα της διακοπής της, δηλαδή από τον επόμενο μήνα της αποφοίτησης από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και μετά.

3. Να γενικευτεί η διάταξη του ΟΑΕΕ, σύμφωνα με την οποία η παροχή παρατείνεται μέχρι και τη συμπλήρωση του 19^{ου} έτους της ηλικίας των δικαιούχων, εφόσον δεν έχουν ολοκληρωθεί οι σπουδές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Θεραπεύεται έτσι, έστω μερικώς, η αδικία που υφίστανται ορισμένοι μαθητές και η οικογένειά τους, όταν για λόγους ανώτερους της θέλησής τους, κυρίως ιατρικούς αλλά και άλλους αντικειμενικούς λόγους, δεν κατόρθωσαν να ολοκληρώσουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση κατά το έτος ενηλικίωσής τους.

Κατόπιν των ανωτέρω, ο Συνήγορος του Πολίτη σας παρακαλεί να λάβετε υπόψη τις επισημάνσεις του, τα σχετικά νομολογιακά προηγούμενα και τις προτάσεις της Διοίκησης του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, προκειμένου να καλυφθεί το υφιστάμενο κενό ασφαλιστικής προστασίας.

Με εκτίμηση,

Ιωάννης Σακέλλης
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

1. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Γενική Διεύθυνση Ασφαλιστικών Υπηρεσιών
Διεύθυνση Παροχών, Τμήμα Κύριας Σύνταξης
Αγ. Κωνσταντίνου 8, 102 41 Αθήνα

2. ΝΑΥΤΙΚΟ ΑΠΟΜΑΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ (ΝΑΤ)

Εθνικής Αντιστάσεως 1 185 31 Πειραιάς